

128 de ani de la Unirea Principatelor Române

Teatrul Unirii!

În evoluția istorică a unui popor există evenimente ce depășesc dimensiunile vieții obișnuite și deschid perspectivele dezvoltării lui în viitor. Ele constituie adevărate puncte nodale, care marchează rezolvarea unor contradicții de veacuri și contribuie la înțelegerea rădăcinilor adânci ale luptei maselor populare pentru libertate și unitate națională. Faptul istoric e adesea anticipat, momentul politic e pregătit de eferescența ideilor. Istoria a înregistrat prezența acelor „idei-forță” destinate a dinamita o ordine devenită caducă, pentru a împlini destinul unei nații pe calea civilizației și a progresului.

Un astfel de eveniment a fost Unirea de la 1859, încununare a luptei de veacuri a poporului român pentru libertate și unitate națională. În adevăr, în zbușumata lui existență — în pofida separației statale cu o durată de secole — conștiința originii comune, a comunității de limbă și teritoriu, a dezvoltării istorice în condiții asemănătoare, a fost prezentă în scrierile cronicarilor, ale primilor istorici (D. Cantemir, stolnicul C. Cantacuzino), pentru a se afirma cu putere la sfârșitul veacului al XVIII-lea, în gîndirea și activitatea literar-istorică a reprezentanților iluminiști ai Școlii ardelenne (S. Micu, G. Șincai, P. Maior ș.a.).

Împlinită prin acțiunea directă a masei, călăuzite de intelectualitatea cu vederi înaintate, ideea Unirii a avut preludii — nu numai în fulguranta clipă a reunirii celor trei provincii sub sceptrul lui Mihai Viteazul, în anul 1600, ci și în întreaga serie de mișcări revoluționare, de la Tudor Vladimirescu și „conjurațiile antif feudale” de la începutul secolului al XIX-lea pînă la revoluția de la 1848, al cărei corolar ideologic era crearea statului național român. „Actul” Unirii de la 1859 apare astfel în covârșitoarea lui semnificație, ca eveniment hotărîtor în constituirea statului român modern și în dezvoltarea lui pe linia progresului social-istoric. „Realizarea Unirii

Principatelor — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului — a constituit un moment crucial în Istoria României. Aceasta a pus baza statului național român, dezvoltării națiunii române și a marcat trecerea țării noastre pe calea progresului economic-social.”

Cu o întinsă rezonanță în straturile largi ale populației din ambele Principate, ideea unionistă, agitată de „comitetul central al Unirii”, înființat în 1856 și dominat de personalitatea lui Alecsandri și de aceea a lui Kogălniceanu, a constituit obiectivul central al întregii mișcări culturale a timpului, reprezentată, printre alții, de D. Bolintineanu, Ion Ghica, Costache Negri, Cezar Bolliac, C. A. Rosetti etc., făcînd să răsunе cuvintele profetice ale lui Bălcescu, care proclamau dreptul și datoria poporului român de a se afirma ca „nație liberă și independentă”, spre a-și putea împlini „misiia” în istorie. Puternic a străbătut atunci lirismul cald al versurilor lui Alecsandri din „Jurămîntul” făcut la moșia lui C. Negri de la Mînjina („Sub acest mărț castan / Să jurăm într-o frăție / Ca de-acum să nu mai fie / Nici valah, nici moldovan / Ci să fim numai români / Într-un gînd, într-o Unire / Și să ne dăm mîini cu mîini / Pentru-a țării fericire”).

Ideea și actul Unirii au fost prezente cu intensitate în variate producții literare, de la simpla notație memorialistică pînă la creația autentică: poezie, nuvelă, teatru. Prin impactul său direct cu publicul, teatrul a trezit și purtat în mase sentimentul unității și al solidarității, transformîndu-se, cu un vibrant suflu patriotic, în mesagerul marii idei.

Proeminent reprezentant al literaturii Unirii, Vasile Alecsandri a schițat cu grație și naturalețe unitatea morală și frăția poporului român din cele două Principate în vodevilul **Cinel-Cinel**, în

care lirismul iubirii dintre o tinăra munteancă și un flăcău moldovean se îmbină cu sugerarea unirii țării surori. Poetul și-a continuat acțiunea, nu numai exaltând virtuțile eroice ale ostașilor români în mica piesă **Cetatea Neamului** (dramatizare după nuvela lui C. Negruzzi), ci și pe linia satirică, biciuind egoismul sector al boierimii antiunioniste în sceneta **Păcală și Tindală**, apărută întâi în publicația ieșeană „Zimbrul” și apoi în „Steaua Dunării”, foaie de mai largă circulație în rîndurile publicului. Dialogul dintre cele două personaje este edificator. Replica lui Păcală, personajul isteț din basme și, aci, purtător al ideii unioniste, e directă și plină de ironie („Înțeleg că și tu vrei / Să jertfești o țară-ntregă / Pentru-un ticălos bordei”), și piesa se încheie entuziasmat cu „Hora Unirii”. Demne de menționat sînt și mărturiile autorului către un prieten (într-o scrisoare din 1858): „Ne aflăm în ajunul unor mari evenimente și în lupta crîncenă pentru realizarea unui mare vis: Unirea Moldovei cu Valahia. Toți amicii noștri lucrează cu entuziasm sub impulsul acestei mari idei a Unirii (...). Cît despre mine, am cercat să fac din scena română un auxiliar puternic pentru succesul luptei și am avut mulțumirea (...) prin piesa **Cinel-Cinel** a pleda cauza Unirii”.

Publiciști și actori notorii și-au adus, la rîndul lor, contribuția însoțită la pregătirea Unirii, întreținînd un permanent spirit agitatoric în sprijinul ideii unioniste, scriind și recitînd versuri înflăcărâte în diferite orașe, făcînd apel la solidaritate și la sentimentul unității naționale (Al. Evolschi, N. Luchian). Millo, devenit director la Teatrul Mare din București încă din 1855, Mihail Pascaly, Costache și Iorgu Caragiale au avut un rol de prim-plan. Fruntaș în această competiție, Pascaly a reprezentat în 1858, pe scena teatrului din Galați, poemul său dramatic **Viitorul României**, în timp ce Iorgu Caragiale compunea la București șansoneta satirică **Cometul sau Astronomul vrăjitor**, care se încheie cu un îndemn la Unire („Haideti împreună cu toți să urăm / Frăție, Unire! Un glas să strigăm”), repetînd aceeași chemare și într-o altă producție comică a sa, **Surdul**, interpretată de autor în 1857.

Dar seria pieselor dedicate Unirii nu se încheie aci. I. Dumitrescu-Movileanu, care în timpul Revoluției de la 1848 publicase comedia **Zece mii de galbeni sau păhărnica de trei zile**, scrie în 1855 o „comedie cu cîntec”, **Smărdănița, fata pădurarului**, în care satira exploatării lumii țărănești

și pledoaria pentru emanciparea iubirii tinerilor de obligația înzestrării cu avere sînt însoțite de unele aluzii la Unire (ceea ce i-a adus și interzicerea reprezentării). În același timp, Petre Grădișteanu, ulterior director al Teatrului Național din București, compune în 1857 poemul dramatic **O noapte pe ruinele Tîrgoviștei sau Umbra lui Mihai Viteazul**, schițînd un tablou simbolic în care Principatele române iau înfățișarea a două surori, a căror apropiere e protejată de pronia cerească.

Nu numai agitația patriotică pentru succesul acțiunii unioniste, ci și actul, odată înfăptuit, a reținut atenția unor scriitori ai timpului. C. D. Aricescu, publicist înflăcărat, care scrisese în 1857 **Trimbița Unirii**, adevărată pledoarie solemnă pentru realizarea marelui eveniment, relatează entuziasmul cu care mulțimea a primit vestea alegerii domnitorului Alexandru Ioan Cuza, la București, ca Domn al ambelor Principate. Cu acest prilej, el compune piesa **Sărbătoarea Unirii sau 24 ianuarie 1859**, care nu era numai o înălțătoare imagine a momentului istoric reprezentativ, ci lăsa să se întrevadă și speranțele țărănimii în schimbarea vitregelor condiții de viață în raporturile cu moșierimea și mai ales cu arendașii. La rîndul său, Iorgu Caragiale revine în publicistică cu o piesetă intitulată **Moș Trifoi sau cum îți vei așterne, așa vei dormi**, tablou alegoric în finalul căruia se anunță proclamarea Unirii Principatelor. Și, ca de obicei, Matei Millo, care a militat constant pentru realizarea Unirii, scrie și recită un **Imn pentru fericița alegere de la 24 ianuarie**, publicat în „Românul” lui C. A. Rosetti. Micul poem glorifică memorabilul act politic și imploră Providența să apere țara de intrigile răuvoitorilor egoiști și interesați, și să-i asigure un regim de dreptate și libertate.

Astfel, prin extinderea și intensificarea ecoului ei pe toate planurile vieții sociale, în egală măsură în artele plastice, Unirea de la 1859 a fost — așa cum a definit-o Mihail Kogălniceanu — „actul energetic al întregului popor” pentru asigurarea propriului său destin istoric. Presa, literatura și teatrul și-au adus contribuția efectivă la înțelegerea semnificației istorice și morale și la sărbătorirea marelui act politic înfăptuit, care avea să deschidă largi perspective de progres tînărului stat național constituit.

Mircea MANCAȘ